

*Η άλλη Ελισάβετ
και οι άλλοι*

Εκδόσεις Λευκή Σελίδα • ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Σωτήρης Χασιώτης

Η άλλη Ελισάβετ και οι άλλοι

Διορθώσεις: Ελένη Ζαφειρούλη

Σελιδοποίηση: Ελένη Μπεχλιβανίδη

Μακέτα εξωφύλλου: Γιάννης Λιβέρης

Φωτογραφίες εξωφύλλου: Νίκος Σίμογλου - *Επεξεργασία:* Σ.Γ.Χ.

Copyright © Εκδόσεις Λευκή Σελίδα, Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Λευκή Σελίδα, Αθήνα 2017

ISBN 978-960-9745-52-9

Εκδόσεις Λευκή Σελίδα

Σταδίου 10, 105 64, Αθήνα • Τηλ. & Fax: 2103232870

www.lefkiselida.gr • e-mail: info@lefkiselida.gr

Αυτό το κείμενο που δημοσιεύεται από τις εκδόσεις «Λευκή Σελίδα» προστατεύεται από τους διεθνείς νόμους και τις διεθνείς συνθήκες που αφορούν τα συγγραφικά δικαιώματα. Η εκτύπωση του σε χαρτί προορίζεται αποκλειστικά για τον αγοραστή και περιορίζεται στην προσωπική του χρήση. Κάθε άλλη αναπαραγωγή ή αντιγραφή, από όποιον και να προέρχεται, θα αποτελεί απομίμηση και θα υπόκειται στις προβλεπόμενες κυρώσεις από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας και από τις ισχύουσες διεθνείς συνθήκες για την προστασία των συγγραφικών δικαιωμάτων.

Σωτήρης Γ. Χασιώτης

Η άλλη Ελισάβετ και οι άλλοι

Μια ερωτική ιστορία
σε δύο μέρη και πολλές εποχές

Μνήμη Νίκου Μπακόλα
Στην πρώτη αθώα Ρεβέκκα
που ήταν Ραχήλ κι Ελένη
με ευλαβική ευγνωμοσύνη

Όσο για την Ελισάβετ
-ή την Αναστασία ή κάποια άλλη-
κρίμα αν δεν κατάλαβε

ADESTE FIDELES

Περιεχόμενα

A. Ελισάβετ

1. Πρόλογος: Το ημερολόγιο ενός υπνοβάτη	15
2. Η Ελισάβετ	21
3. Ο Ρίκος	64
4. Ο Σωτήρης	80
5. Η Βασούλα	96
6. Η Χαρούλα	108
7. Ο γιος του ινστρούχτορα	114
8. Ο Δημήτρης	126
9. Η Νικόλ	132
10. Το άγραφο ημερολόγιο μιας γυναίκας	142
11. Μια φανταστικά ωραία κρουαζιέρα	144
12. Ένας καθηγητής σχολιάζει και σχολιάζεται	152
13. Ένα καλοκαίρι και οι συνέπειές του	155
14. Η περίπτωση της Ρεβέκκας	159
15. Οι απορίες ενός λογικού ανθρώπου	165
16. Οι σκοτεινές πλευρές της ζωής	168
17. Μισέλ και Μισέλ	185
18. Η επέτειος και το νόημα της συναίνεσης	190
19. Ένα ταξίδι	210
20. Αδερφέ μου, γεια σου	220
21. Ένα επιστημονικό συνέδριο	225
22. Ένας πατέρας γράφει στον γιο του	240
23. Ένας φόνος αποκαλύπτει	247
24. Κάποτε ο Φάνης	257
25. Φαντασιώσεις	263
26. Αντικατοπτρισμοί	277
27. Ένας άντρας και μία γυναίκα	284
28. Επίλογος: Το νυκτολόγιο ενός ημεροβάτη	290

B. Αναστασία

1. Λάιφ εντ στάιλ	297
2. Ένα θρίλερ, αστυνομικό ή ερωτικό;	332
3. Θανάσιμες υποψίες και η λατρεία της κατασκοπείας	358
4. Αποκαλύψεις και παρατράγουδα	384
5. Όλη η αλήθεια ή σχεδόν	402
6. Ένα φθινόπωρο που φέρνει την άνοιξη	420

Σαν επίλογος	448
--------------------	-----

Α' προειδοποίηση προς τον αναγνώστη Δάνεια φανερά (και κρυφά) με σεβασμό και αγάπη

Οι στίχοι στο κεφάλαιο Α11. «Μια φανταστικά ωραία κρουαζιέρα» είναι από τον *Ερωτικό Λόγο* του Γιώργου Σεφέρη (Γ. Σεφέρης, *Τα ποιήματα*, εκδόσεις Ίκαρος, 1985)

και ατόφιο το ποίημα *Μια ημερομηνία πριν από χρόνια* του Μανόλη Αναγνωστάκη (Μ. Αναγνωστάκη, *Τα Ποιήματα*, εκδόσεις Πλειάς, 1983).

Οι στίχοι στο κεφάλαιο Α21. «Ένα επιστημονικό συνέδριο» είναι από τις *Χίλιες και Μία Νύχτες* (Χαλιμά) σε μετάφραση στα ελληνικά του Γ. Σεφέρη από τη γαλλική μετάφραση του J. C. Mardrus (Γ. Σεφέρης, *Μέρες Ε'*, εκδόσεις Ίκαρος, 1977).

Οι στίχοι στο κεφάλαιο Α28. «Επίλογος: Το νυκτολόγιο ενός ημεροβάτη» είναι από το ποίημα του Κορεάτη ποιητή Τσόι Τσουγκ, Β' αιώνας, *Μέσα στη νύχτα*, σε μετάφραση του Γ. Σεφέρη (Γ. Σεφέρης, *Μέρες Ε'*, εκδόσεις Ίκαρος, 1977).

Οι στίχοι στο τέλος-τέλος (κεφάλαιο Β6. «Ένα φθινόπωρο που φέρνει την άνοιξη») είναι από το *Μονόγραμμα* του Οδυσσέα Ελύτη.

(Ο αναγνώστης που δεν αισθάνεται ιδιαίτερη αμηχανία με την ποίηση, έτσι κι αλλιώς περιορισμένης έκτασης στην παρούσα ιστορία, μπορεί να συνεχίσει την περιπλάνησή του χωρίς άλλη επιφύλαξη αυτού του είδους. Για κάθε άλλη αισιοδοξούμε.)

Β' προειδοποίηση προς τον αναγνώστη

Η άλλη Ελισάβετ και οι άλλοι

(και περι τίνος πρόκειται εν ολίγοις ή όχι και τόσο)

Η δική μας Ελισάβετ είναι μια όμορφη γυναίκα, ερωτική, περισσότερο απ' ό,τι πιστεύει η ίδια, και καθημερινή, παρ' όλα της τα χαρίσματα, τακτοποιημένη στην καθημερινότητα μιας συνηθισμένης οικογενειακής ζωής, και η εξωσυζυγική περιπέτεια στην οποία αφήνεται να παρασυρθεί, πιο πολύ από απερίσκεπτα σκανδαλιάρικη διάθεση παρά από τυραννική ερωτική δίψα – αλλά και πάλι, ποιος μπορεί να είναι τόσο βέβαιος; –, είναι κι αυτή επίσης συνηθισμένη, παρ' όλες τις ιδιαιτερότητές της, και τέτοια θα μπορούσε να παραμείνει, αν απρόβλεπτες συμπτώσεις δεν ξυπνούσαν το ενδιαφέρον γι' αυτή την περιπόθητη γυναίκα σε κάποια επικίνδυνα κι αδιάστακτα πρόσωπα, που θα καταφέρουν να την οδηγήσουν σε φουρτουνιασμένες θάλασσες.

Στη διάρκεια αυτής της πορείας θα προηγηθεί το μυστικό ναυ-άγιο του γάμου της με όλες τις θλιβερές πτυχές του, θ' ανακαλύψει επιτέλους την ύπαρξή του και θα ζήσει για πρώτη φορά τον μεγάλο έρωτα και κάποτε θ' αναγκαστεί να γνωρίσει την Αναστασία, άλλη μία γοητευτική γυναίκα κι αδελφή ψυχή, με θυελλώδες παρελθόν, αμφίβολο παρόν κι αβέβαιο μέλλον, καθώς ακροβατεί επικίνδυνα σ' ένα χώρο που δεν είναι μόνο επιχειρηματικός, αλλά θα της συμπαρασταθεί αποφασιστικά στην πιο κρίσιμη καμπή της ζωής τους.

Γύρω από τις δύο αυτές σημαντικές ηρωίδες του μύθου μας περιστρέφεται ένας χορός από άντρες και γυναίκες, πρόσωπα συνηθισμένα κι ασυνήθιστα, καθένα με τη δικιά του ιστορία, τα δικά του πάθη και τα δικά του μυστικά, που η διαδρομή τους έρχεται καμιά φορά από πολύ μακριά και πάει πολύ μακριά κι όπου ο έρωτας είναι κι αυτός ένα πάθος που απαιτεί επίμονα το μερίδιό του.

Ανάμεσά τους κυκλοφορεί κι η σκιά μιας άλλης Ελισάβετ, αναστημένης από τη δύναμη της αγάπης, που μπορεί, λένε, να είναι πιο δυνατή κι από το θάνατο.

Τελευταίος θα κάνει την εμφάνισή του στο σκηνικό του κοσμοπολίτικου ξενοδοχείου ένας δημοσιογράφος με συγγραφικές φιλοδοξίες και δικό του ύφος, αποφασισμένος να ξετυλίξει κάμποσες ακόμα στροφές απ' το κουβάρι του μύθου μας, ως το βάθος του λαβύρινθου πια, όπου μπορεί να κρύβεται κι η τελευταία απάντηση στις απορίες του αναγνώστη, όταν θα εμπλακεί σ' ένα κουτσομπολίστικο ρεπορτάζ που ζητάει να παραστήσει το αστυνομικό θρίλερ κι οι παλιές ιστορίες ανασταίνονται και συναντάει η μία την άλλη και το παζλ αποκαλύπτεται κι ολοκληρώνεται κομμάτι-κομμάτι, με τη δική του λογική και τη δική του αλήθεια.

Εποχή: σύγχρονη, με τις αναγκαστικές αναδρομές, που δεν φοβούνται τις αποστάσεις.

Τόπος: συνήθως Θεσσαλονίκη και κάποια πέριξ, όχι πάντοτε πολύ κοντινά.

Άρα, ανακεφαλαιώνοντας, να τι έχουμε:

οι γυναίκες, όλες οι γυναίκες, και καθεμία με τη χάρη της, κι ανάμεσά τους δύο ξεχωριστές, όμορφες, καθημερινές ή μοιραίες, γεννημένες για να τις αγαπήσουμε, η Ελισάβετ κι η Αναστασία, που κάποτε θα ενώσουν τις τύχες τους, διαφορετικές και όμοιες, όπως και οι ίδιες,

και οι άντρες τριγύρω τους, που δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς γυναίκες,

και το καράβι του Έρωτα, που θα ταξιδέψει όσους τον σέβονται, υπάρχουν βέβαια κι οι καλοί κι οι κακοί, που μπορούν κάποτε να δυσκολέψουν τη ζωή μας, όπως και λίγο ή περισσότερο μυστήριο, όσο χρειάζεται σ' ένα θρίλερ, περισσότερο ίσως ερωτικό παρά αστυνομικό,

οι φόνοι, ακραία, αλλά όχι –αλίμονο– μοναδική μορφή βίας, είναι συμπτωματικοί και ελάχιστοι, αλλά θα φυλάξουν το μυστικό τους με ένοχη σοφία μέχρι τις τελευταίες ευτυχημένες σελίδες,

καμιά φορά λέμε και μερικούς στίχους κι αρκετά συχνότερα κάποιες ιστορίες του κρεβατιού, απρόθυμες να περιοριστούν στα ανούσια όρια της σεμνοτυφίας, αλλά πάντα πρόθυμες να παίξουν με τη σκιά τους, σαν μαγικά παραμύθια με πολλές εκδοχές ή αμαρτίες με πολλούς ενόχους,

συμβαίνουν, ασφαλώς, και πράγματα που δεν μπορούμε να σας τα μαρτυρήσουμε από τώρα, γιατί και τη χάρη τους θα έχαναν αλλά και γιατί πρέπει να τ' αφήσουμε να ωριμάσουν σαν το καλό κρασί, αν και δεν παύουν να γνέφουν μυστικά όλη την ώρα τον αναγνώστη μέσα από τις γραμμές του κειμένου, εικόνα μέσα στην εικόνα, που θα περιμένει υπομονητικά την ώρα της αποκάλυψης,

το τέλος όμως είναι οπωσδήποτε καλό, παρ' όλα τ' αναπόφευκτα παράπονα, κι ο Έρωτας θριαμβευτής και χωρίς προκαταλήψεις.

Με τρεις λέξεις: ένα ερωτικό μυθιστόρημα! –με ή χωρίς θαυμαστικό– και με κάποιες περιπλοκές αστυνομικής ή ερωτικής ίντριγκας, όχι πάντοτε πολύ συνηθισμένες. Αν υπάρχει και κάτι περισσότερο, το ύφος, ας πούμε, ή τα περίφημα επίπεδα ανάγνωσης, ας τ' αναζητήσει ο αναγνώστης που αγαπάει τη λογοτεχνία. Άλλωστε, για χατίρι της δεν κοπιάζουμε όλοι μας;

(Ολ' αυτά, βέβαια, τα γράφουμε για να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον σου, καλέ μας αναγνώστη, και δεν χρειάζεται να κρατήσεις σημειώσεις, μην τυχόν σου ξεφύγει τίποτα. Το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να πάρεις μια στάση αναπαυτική με το βιβλίο αγκαλιά, το ταξίδι μας που μόλις τώρα αρχίζει θα είναι ωραίο, ακόμα και μέσα στις φουρτούνες του, κι όσο για τους συνταξιδιώτες μας, ας μη νοιάζεσαι, θά' ρθουν από μόνοι τους να συστηθούν και να τους γνωρίσεις κι απ' την καλή κι απ' την ανάποδη, κι όσο κι αν θελήσουν να σε παραπλανήσουν και να κρύψουν τη γυμνή αλήθεια –την πιο γυμνή που γίνεται! αυτό σας το εγγυόμαστε–, οι μάσκες στο τέλος θα πέσουν. Στο κάτω-κάτω, θα είμαστε κι εμείς εκεί, για να βάζουμε τα πράγματα στη θέση τους, την πιο κατάλληλη στιγμή ή έστω με μια μικρή καθυστέρηση.

Προπάντων, μη βιάζεσαι, καθετί έρχεται στην ώρα του, ακόμα κι όταν σου φαίνεται ότι το έχουμε ξεχάσει, ακόμα κι όταν έχει ξεφύγει από την παρατηρητικότητα σου, όχι όμως κι από τα δικά μας συνωμοτικά σχέδια.)

A. ΕΛΙΣΑΒΕΤ

Κεφάλαιο 1

Πρόλογος ή Το ημερολόγιο ενός υπνοβάτη

(στην πραγματικότητα, αυτή είναι η γ' προειδοποίηση
στον αναγνώστη)

Αγαπητοί μου φίλοι, καταλαβαίνω την έκπληξή σας, την αισθάνομαι στο σώμα μου μπορώ να πω, την ψηλαφώ με τα δάχτυλά μου καθώς αναζητούν αδέξια στο πληκτρολόγιο του υπολογιστή το δρόμο της σωτηρίας, της δικής μου σωτηρίας, βέβαια, αφού η δική σας είναι εξασφαλισμένη, σχεδόν, μια και το μόνο που σας λείπει είναι ένας ριψοκίνδυνος εκδότης να σας εκσφενδονίσει στην αιωνιότητα, χάρη, ασφαλώς, και στις δικές μου προσπάθειες αλλά και το κάποιο ταλέντο που διαθέτω, πρέπει να το ομολογήσω παρ' όλη τη μετριοφροσύνη μου, αφήνοντάς με ενεδό και απορούντα πού να βρω καινούργιους ήρωες, πρόθυμους και συνεργάσιμους σαν του λόγου σας, να συνεχίσω την αποστολή μου, όπως και κάθε άλλου φιλότιμου συγγραφέα, αναγνωρισμένου ή όχι, αρχικά τουλάχιστον, ατρόμητος μέσα στο φουρτουνιασμένο εκδοτικό πέλαγος, σπαρμένο κριτικούς και υποκριτικούς σκοπέλους και, κυρίως, υφάλους φονικούς, αιχμηρούς και γυμνούς ή καλυμμένους με ύπουλα γλοιώδη φύκια, τόσο που να μ' εγκαταλείπει τρέχοντας το θάρρος μου και να πετιέμαι απ' το κρεβάτι, περασμένα μεσάνυχτα, ώρα των φαντασμάτων, λουσμένος στον ιδρώτα, θέλοντας να φωνάξω βοήθεια κι η φωνή μου να μη βγαίνει, τάχα μου ξυπνητός τάχα μου κοιμισμένος, μέσα σ' έναν εφιαλτικό λαβύρινθο, κυκλωμένος από σχήματα ακαθόριστα, μαυροκόκκινα κι απειλητικά, κι ύστερα το

σώμα μου ν' ανασηκώνεται ανεξάρτητο από την παραλυμένη μου βούληση και να υπνοβατεί γλιστρώντας σαν Ρωσίδα χορεύτρια στον μακρύ διάδρομο, ανάμεσα από μορφές βλοσυρές, ανατριχιάζοντας στη φοβερή πιθανότητα της επαφής τους, να στρώνομαι μπροστά στον υπολογιστή που κάποιος δαίμονας, ένα πονηρό διαβολάκι κατακόκκινο σαν παπαρούνα, βγαλμένο μέσ' απ' τα σωθικά μου, ανοίγει καθώς κάθεται στο μπράτσο της πολυθρόνας μου και με κοιτάζει με μάτια φιλικά, μαύρα σαν το μυθικό γιούσουρι του Καρκαβίτσα, και το τοπίο να παίρνει πια να γλυκαίνει σαν ανατολή στις καλοκαιριάτικες διακοπές μας κι εγώ να εκπέμπω, λυτρωμένος απ' τον μπαμπούλα, το σήμα μου, ΣΟΣ, σύντροφοι, βοήθεια!

Έκπληξη, ναι, αλλά τι είδους; Η δική μου, πάντως, ήταν συναρπαστική, όταν ανακάλυψα, έκθαμβος, το αναφαίρετο δικαίωμά μου να δανειστώ –έστω και με την ευγενική, αλλά όχι και απαραίτητη, συναίνεσή σας, έστω και προσωρινά– να δανειστώ, επαναλαμβάνω, και όχι να οικειοποιηθώ μόνιμα, πράγμα που θα προκαλούσε, ενδεχομένως, κάποια προβλήματα, απ' τον καθένα σας, άντρα ή γυναίκα, την προσωπίδα του, αυτή που του επιτρέπει να κινείται ελεύθερα στον μαγικό κόσμο του παραμυθιού, που, με τη σειρά του, δεν είναι τίποτ' άλλο παρά η σκονισμένη μας καθημερινότητα πίσω από τη δική της φτερωτή προσωπίδα. Θα μπορούσα να τη δανειστώ ακόμα κι απ' τον Φραντς, έναν ξένο, έναν Γερμανό, αξιωματικό στα χρόνια της Κατοχής, εκείνης της κατοχής, μια προσωπικότητα τόσο... τόσο... Έναν διεστραμμένο κακούργο, θα 'λεγαν αδίστακτα οι περισσότεροι, μια τρυφερή ψυχή, έναν ταλαντούχο μουσικό, θα 'λεγαν πολύ λίγοι, μια τρυφερή ψυχή που παραμορφώθηκε, απροσδόκητα, για όσους τον γνώρισαν στα πρώτα βήματα της σύντομης ζωής του, μέσα σ' ένα φοβερό καμίνι, φτιαγμένο με υλικά παρμένα από την αγριότητα του πολέμου, τα τραύματα της παιδικής ηλικίας, τις κληρονομημένες προκαταλήψεις, κάποιες πικρές συγκυρίες γεγονότων και ποιος ξέρει τι άλλο ακόμα, έμφυτο ή επίκτητο.

Από παλιά πρωσική οικογένεια, έδειξε πολύ πρόωρα τη μουσική του ευφύια, κι αυτή του η κλίση, καθώς κι ο ατίθασος χαρακτήρας του τον έφεραν σε σύγκρουση με τον πατέρα του, εγκατέλειψε το πατρικό σπίτι, τ' άλλα του αδέρφια κι αδερφές και την πικραμένη

μητέρα, κι έζησε, μέχρι το ξέσπασμα του πολέμου, μια σκληρή αλλά και τόσο γοητευτική, πολύχρωμη και σχεδόν μαγική ζωή, στον ιδιόρρυθμο κόσμο του μεσοπολεμικού βερολινέζικου καμπαρέ, ακόμα πιο ιδιόρρυθμο μετά την επικράτηση του ναζισμού. Σ' αυτή την ατμόσφαιρα, γκροτέσκα θα μπορούσε να πει κανείς, προάγγελο του τέλους ενός κόσμου και του ερχομού ενός άλλου, άγνωστο αν καλύτερου ή χειρότερου, γνώρισε κι έζησε με όλο του το πάθος τον μεγάλο του και μοναδικό έρωτα στο πρόσωπο της Ελίζαμπετ, που ανταποκρίθηκε συγκινημένη με τη δική της ανυπόκριτη ψυχική ευγένεια κι όλη τη συνταρακτική ειλικρίνεια του υπέροχου κορμιού της.

Τους χώρισε ο πόλεμος. Όπως τόσους και τόσους. Με την ίδια αδιαφορία. Τον ίδιο πόνο. Τους ίδιους όρκους αιώνιας αγάπης. Τις ίδιες υποσχέσεις: θα σου γράφω. Τις ίδιες ελπίδες. Εκείνη στο Βερολίνο, εκείνος στην Ελλάδα, στη νότια αρχικά. Κι εδώ είναι που θα αναφανούν, σαν μέσα από παραμορφωτικό καθρέφτη ή σατανικό καλειδοσκόπιο, οι αναπάντεχες, οι ρέουσες μορφές, καθώς η καθεμιά τους αναλύεται, συγχωνεύεται μέσα στην άλλη και αναδύεται ακατάπαυστα, εκδοχές της ίδιας προσωπικότητας, με την προσωπίδα του καλλιεργημένου Ευρωπαίου, του τρυφερού ανθρώπου, της ερωτευμένης ψυχής, του ταλαντούχου μουσικού, του εκπαιδευμένου πολεμιστή, του πειθαρχικού αξιωματικού των δυνάμεων κατοχής, του Τεύτονα υπερασπιστή των δικαιωμάτων της υπερούσιας φυλής, του παρανοϊκού εκτελεστή, του ματοβαμμένου χασάπη, του απελπισμένου σχιζοφρενή, εγκλωβισμένου στην επιαλτική του παράνοια.

Τους τελευταίους μήνες στην Ελλάδα μετατέθηκε στη Θεσσαλονίκη. Εδώ γνωρίστηκε κι έγιναν στενοί φίλοι με τον Έρικ, άλλη αμφιλεγόμενη προσωπικότητα αυτός, Έλληνα που τον βάφτισε ο παπάς Θεόδωρο κι η μάνα του, για δικούς της λόγους, Ερρίκο, βίος και πολιτεία! το μαύρο πρόβατο μιας καλής οικογένειας. Είχε ξεκινήσει την καριέρα του πριν ακόμα κλείσει τα είκοσι, τα χρόνια της γαλλικής κατοχής, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, σαν χαρτοπαίχτης και νταβατζής, κι είχε αφήσει εποχή, όταν έδωσε φονική μάχη στην καρδιά της πόλης για κάποια βεντέτα με τη συμμορία ενός παλιοτόμαρου, κι αυτός μόνος-κατάμονος, κι όλ' αυτά κάτω από

τη μύτη των Αγγλογάλλων. Ήταν λεβέντης και μπεσαλής και ήταν πολλοί που τον αγαπούσαν, ακόμα περισσότερο οι γυναίκες, και του καλού και του κακού κόσμου. Κυκλοφορούσαν πολλές ιστορίες για τις περιπέτειές του, αλλά απ' το δικό του στόμα δεν έπαιρνες λέξη. Μόνο στον Φραντς, ένα βράδυ, ήταν και πιωμένος γερά, γιατί αυτόν δεν τον έπιανε εύκολα το πιωτό, είχε κι ένα βάρος στην καρδιά και μια λύπη που δεν μπορούσε να εξηγήσει, του άνοιξε κι ο Γερμανός τη δική του καρδιά –πρώτη φορά τόσο– γιατί είχε πληροφορηθεί το γάμο της Ελίζαμπετ μ' έναν χαμένο –αυτός ήτανε καιρός που 'χε κόψει την αλληλογραφία μαζί της, πνιγμένος στα κρίματά του, αλλ' αυτό δεν τ' ομολόγησε, παρά μόνο πολύ πλάγια–, άνοιξε, λοιπόν, κι ο Ερρίκος τη δική του επτασφράγιστη καρδιά για έναν παιδικό του έρωτα, που ύστερα από τόσα και τόσα χρόνια ερχόταν να του ταραξει τον ύπνο, μα και τον ξύπνο του, για μια εβραιοπούλα! αλλ' αυτό το 'κρυψε απ' τον Γερμανό, γιατί όσο να 'ναι... μόνο που εκείνος το κατάλαβε, γιατί στη φωτογραφία που έφερε να του δείξει, σταλμένη από 'να κιμπούτς της Παλαιστίνης, κάνα δυο χρόνια αφότου εκείνη είχε φύγει από την καμένη πια Θεσσαλονίκη και την περιουσία τους, καμένη κι η ίδια από το δρόμο που είχε πάρει αυτός, σ' αυτή λοιπόν τη φωτογραφία διέκρινε πάνω στο πέτο του πανωφοριού της το άστρο του Δαβίδ, και του γέλασε φιλικά και πικραμένα. Εξάλλου, ο Ερρίκος ήταν παντρεμένος από χρόνια κι αγαπούσε τη γυναίκα του και τα παιδιά του. Είχε ανοίξει κι ένα καφενείο –και κάπως μπαρ και κάπως έτσι και κάπως αλλιώς– λίγο πιο πέρα από κει που εγκατέστησαν οι Γερμανοί το στρατόπεδό τους κι έβγαζε το ψωμάκι του, και κάτι παραπάνω, χάρη στις δυνάμεις κατοχής και τους συνεργάτες τους, έκανε και κάτι σχέδια να επεκτείνει τις δραστηριότητές του κι όλα καλά κι ωραία κι ο καθένας να κοιτάζει τη δουλειά του και θα 'τανε ακόμα καλύτερα αν δεν τον πίεζαν να επιτρέψει στον δεκαεφτάχρονο γιο του να συμβάλει στον... κοινό αγώνα κι αυτός πώς να πει όχι, όχι και πως πήρε το παιδί μέρος σε κάποια επιλήψιμη ενέργεια, έτσι ισχυρίζονται όσοι λένε ότι ξέρουν, ο Θεός κι η ψυχή τους, εκτός από τη δημόσια εμφάνιση, φορώντας μισητά σύμβολα, αρκετή όμως για να στιγματίσει τον πατέρα και να τον καταγράψει σε κάποιο μαυροπίνακα. Για αυτό και για τ' άλλα το

ἴφαγε το κεφάλι του ο Ερρίκος λίγο μόλις καιρό μετά το τέλος της Κατοχής, και το παράξενο είναι πως στη δολοφονία του –οι άλλοι την είπαν εκτέλεση– πήρε μέρος σαν επικεφαλής ο άντρας της πιο γλυκιάς του ερωμένης, αν και κάποτε μαθεύτηκε πως ο άλλος είχε έρθει με σκοπό να τον γλυτώσει, αλλά στράβωσε η δουλειά την τελευταία στιγμή από κάτι φανατικά κωλόπαιδα και άλλα πολλά. Και το ακόμα πιο παράξενο είναι πως απ’ αυτή τη γλυκιά γυναίκα, τη Μαρία, απόχτησε έναν γιο, ένα καλό παλικάρι, σήμερα γνωστό δικηγόρο της Θεσσαλονίκης. Άμα σκαλίσεις περισσότερο τα πράγματα, θ’ ανακαλύψεις τι περίεργα παιχνίδια παίζει η ζωή, που λένε κι έχουν δίκιο που το λένε, αφού η μητέρα της Μαρίας, η Φερωνίκη, ήταν στενή φίλη της μητέρας του Ερρίκου, της Ευρυδίκης με τ’ όνομα –άλλο θεριό και τούτη και πώς να την ξεχάσεις!– κι ο πατέρας της Φερωνίκης, σπουδαίος αρχοντάνθρωπος στα χρόνια του, ήταν τρελά ερωτευμένος μ’ αυτή την αθώα –τότε– Ευρυδίκη, ώριμος άντρας εκείνος κι εκείνη δεκαεξάχρονη φλόγα. Όλ’ αυτά, βέβαια, είναι ακόμα πιο παλιές ιστορίες, που μάτωσαν όμως καρδιές στον καιρό τους, κι όποιος νοιάζεται να μάθει και να νιώσει περισσότερα, κάπου θα βρει να τις διαβάσει.

Για να τελειώνουμε με τα παράξενα, καμιά φορά και ανεξήγητα, πρέπει να πούμε και για τον ασυνήθιστο θάνατο του Φραντς, γιατί είναι ασυνήθιστο να σε σκοτώνει ένα όνομα, ή μήπως δεν είναι; Καθώς υποχώρησε ο γερμανικός στρατός απ’ την Ελλάδα, ο Φραντς βρέθηκε κάπου στη Σερβία και μπλέχτηκε ακόμα μία φορά σε επιχείρηση αντιποίνων, που λένε, σ’ ένα χωριό, κι ο Θεός, κάποιος θεός τελοσπάντων, να βάλει το χέρι του, που συνήθως δεν το ἴβαζε. Την ώρα, λοιπόν, που είχαν συγκεντρώσει σε μια ανοιχτωσιά τα λιγοστά γυναικόπαιδα, τους ακόμα λιγότερους νέους άντρες και τους γέροντες, που δεν είχαν φροντίσει ή προλάβει να φύγουν έγκαιρα, κι έβαζαν φωτιά στο χωριό, πετάχτηκε μια νέα χωριάτισσα, κάποιοι είπαν πως μπορεί να ήταν και τσιγγάνα, όμορφη πάντως και ξανθομαλλούσα, κι έκανε να τρέξει στο σπίτι της εκεί κοντά, γιατί είχε κρύψει την κόρη της, νομίζοντας ότι έτσι θα την προστατέψει. Ο Φραντς όρμησε και την άρπαξε απ’ το φόρεμα, την έσυρε καταγής, τράβηξε το όπλο του κι απείλησε να την πιστολίσει, κάποιοι μπορεί

και ν' απορούσαν πως δεν το 'χε κάνει ακόμα, ενώ εκείνη, έξαλλη, έδειχνε προς το φλεγόμενο σπίτι και στρίγγλιζε απελπισμένα, σώστε την κόρη μου! Σίσσυ! παιδί μου... Σίσσυ και πάλι Σίσσυ...

Το τι έγινε στην ψυχή του Φραντς εκείνη την ώρα μόνο να το φανταστούμε μπορούμε. Έτσι κι αλλιώς, οι ψυχικές του δυνάμεις είχαν από καιρό διαλυθεί στο άμορφο χάος που τον κατάπινε, τον διάβρωνε, τον αφομοίωνε, μέρα με τη μέρα, χωρίς να φτάνει σ' ένα τέλος, σε μια λυτρωτική ανυπαρξία, κι ύστερα αυτή η φωνή με την παράξενη προφορά... Σίσσυ, Σίσσυ... πάει να πει, Ελίζαμπετ, Ελίζαμπετ... μα πού βρίσκομαι, ποιος είμαι; επιτέλους, Ελίζαμπετ!... πέταξε τ' όπλο και το πληήκιο του και χύθηκε μέσα στο σπίτι τη στιγμή που κατέρρευε η στέγη του...

Κι εσύ που έλεγες πως η αγάπη είναι πιο δυνατή από το θάνατο, πού βρίσκεσαι τώρα που εγώ πεθαίνω για σένα;... πεθαίνω για σένα... για σένα...

